
ایمان به وعده های الهی و مهدویت و تاثیر آن در رهبری انقلاب اسلامی

عبدالمحمود جهانگیری^۱ (نویسنده مسئول)
کلثوم برادران^۲

چکیده

یکی از مباحث مهم، پربسامد و کاربردی مطرح شده در وعده های الهی، ایمان و اعتماد به این وعده ها است، و با توجه به اینکه وعده های الهی برخواسته از اعتقاد درونی به خداوند است، ایمان و اعتماد به آنها تنها منحصر به حوزه ذهن نیست، بلکه در صحنه عمل و عینیت جامعه نیز باید این اعتماد و ایمان متجلی گردد تا دیگران نیز آثار مبارک آن را ببینند؛ چنانکه امامین انقلاب در عصر حاضر با توجه به جایگاهشان، ضمن تجلی این وعده های حقیقی در خود، توانسته اند آن را در دل های مردم نیز نهادینه کنند که در سایه آن، پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی را رقم زدند. و امروز مقام معظم رهبری با ادامه آن رویه، در حال خلق صحنه های پیروزی اجتماعی متعددی در جهان اسلام شده که ناشی از تجلی این

۱. استادیار دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، معاون آموزش دانشکده علوم قرآنی بندر عباس، مدیر حوزه

علمیه خواران استان هرمزگان hamraz32@gmail.com

۲. طلبه سطح ۲ مدرسه علمیه حضرت زینب کبری (ع.ا.س)، شهرستان بشاگرد. hamraz32@gmail.com

گونه وعده ها در زندگی فردی و اجتماعی ایشان است. و از آنجا که گونه های این وعده ها متعدد است، پژوهش حاضر با شیوه توصیفی - تحلیلی به بررسی و کارکرد چندی از مهمترین آنها در دنیای امروز مانند وعده نصرت مومنان، حکومت مستضعفین، هلاکت ظالمان و ... که در بیانات، تقریرات و عمل امامین انقلاب تجلی یافته، پرداخته است.

کلید واژگان : ایمان، وعده الهی؛ مهدویت، امام خمینی ره؛ رهبر معظم انقلاب دام ظلّه؛

انقلاب اسلامی

مقدمه

ایمان به وعده های الهی در قرآن و همچنین اعتقاد به تخلف ناپذیری آنها یکی از مهمترین بحث های قرآنی می باشد. ایمان به این وعده ها صد درصد می تواند در تصمیمات و روحیات یک شخص و جامعه تاثیرات شگرفی داشته باشد. حال جای دارد تا در نوشتار پیش رو ایمان امام خمینی علیه السلام به وعده های الهی را مورد بررسی قرار داده و تجلی ایمان به وعده های الهی در بیانات و تقریرات شخص بزرگی همچون امام خمینی علیه السلام و تاثیرات آن در زندگی شخصی و اجتماعی ایشان را مورد تحقیق قرار دهیم تا بیش از پیش به حقانیت وعده های الهی پی ببریم. تاثیر ابعاد معنوی امام خمینی (ره) به خصوص «ایمان به وعده های الهی» در مسیر زندگی شخصی، اجتماعی و مبارزات ایشان کاملاً واضح و روشن است. این در حالی است که همه ساله چندین کتاب و مقاله و نشریه منتشر می شود تا حقایق نهضت امام را وارونه جلوه دهند. قیام امام و انقلاب اسلامی نه تنها در کشور ایران بلکه در تمامی کشورهای مسلمان باعث بیداری اسلامی شد؛ و همچنین ترسی در دل دشمنان اسلام انداخت. پس ضروری است تمام ابعاد معنوی امام یک به یک در همه مقاطع زندگی ایشان مورد بررسی قرار گیرد تا تمامی عقیده و ایمان و عملش در همه ادوار زندگی را شناخت و بر جهانیان عرضه داشت. و آن را سرلوحه زندگی خویش قرار داد. زیرا که با نگاه به زندگی اشخاص بزرگی همچون امام خمینی است که انسان میتواند به سعادت و آرامش برسد.

با توجه به جستجویی که در پیشینه تحقیق مورد نظر انجام گرفت؛ دریافتیم که کتاب ها و مقالات زیادی در معرفی امام خمینی علیه السلام و ابعاد معنوی ایشان به چاپ رسیده است همچون کتاب بیست و یک جلدی صحیفه امام که مجموعه سخنرانی های ایشان در آن جمع شده است. و همچنین کتاب حدیث بیداری که به زندگینامه آرمانی، علمی، سیاسی امام راحل پرداخته است. همه ساله رهبر انقلاب آیت الله سید علی خامنه ای نیز در مراسمات مختلف از ابعاد شخصیتی امام سخن میگویند. و مقالاتی همچون «نقش امام خمینی در شکل گیری جمهوری اسلامی ایران» نوشته رحمان سیلمانی بیله سوارو... لکن با

مطالعه و بررسی های صورت گرفته، مقاله یا کتاب مستقلی که به بیان تجلی ایمان به وعده های حق الهی در بیانات و تقریرات امام خمینی علیه السلام پرداخته باشد، یافت نشد و از این نظر بحث پیش روزه مباحث نو و بدیع به شمار می رود.

۱- مفهوم شناسی

برای جلوگیری از التقاط معنایی مخاطب که باعث کج فهمی و نارسایی مفهوم حقیقی نوشته می شود، در این بخش ذیل عنوان مفهوم شناسی لغوی و اصطلاحی به تبیین و توضیح واژگان، تجلی، ایمان، وعده پرداخته می شود تا مخاطب زیر سایه فهم صحیح لغوی و اصطلاحی واژگان فوق، فهمی متناسب با غرض نوشته داشته باشد.

۱-۱. تجلی

تجلی از ماده جلو و در لغت به معنای کشف کردن و نمایان ساختن و روشن ساختن می باشد. (ابن منظور، بی تا، ج ۱۴، ص ۱۵۰؛ راغب، ۱۳۷۴ ش، ج ۱، ص ۴۰۷) تجلی اظهارشیء است و از همین باب است؛ «جَلَّتِ الماشطة العروس جلوة» آرایشگر زیبایی های عروس را نمایان ساخت و تعبیر قرآن که ﴿... لاَ تَجَلِّيْهَا لَوْفَتْهَا اِلَّا هُوَ...﴾ (اعراف، ۷، ۱۸۷) اینگونه تفسیر شده است: ﴿لا يعرفكم وقتها سواهُ﴾ هنگام قیامت را جز خدای متعال به شما معرفی نخواهد فرمود. (ابن شهر آشوب، ۱۳۶۹ ش، ج ۱، ص ۹۷) پس تجلی به آشکار شدن چیزی پس از ناپیدایی گویند؛ و در این آیه آمده است: ﴿وَالنَّهَارِ اِذَا تَجَلَّى﴾؛ (لیل ۲) یعنی پس از پنهان بودن در پشت شب، واضح و روشن و آشکار گردید. همچنین آیه وَالنَّهَارِ اِذَا جَلَّاهَا؛ یعنی آن را آشکار و روشن نمود که هیچ پنهانی در آن جا وجود نداشت. (عضیمه، صالح، معناشناسی واژگان قرآن، آستان قدس رضوی ص ۱۳۱). پس می توان نتیجه گرفت که تجلی ایمان به وعده های الهی در شخصی، به این معنی میباشد که اعتقاد راسخ به وعده های حق الهی در تمام بیانات، تقریرات، رفتارها و خلیات وی نمود پیدا کرده و آشکار باشد.

۲-۱. ایمان

واژه ایمان از ریشه «أ م ن» و در صورت ثلاثی مجرد بودن به معنای آرامش، اطمینان قلب و نبود ترس است. (ابن فارس، احمد، معجم مقایس اللغة، مکتب الاعلام الاسلامی، ج ۱، ص ۱۳۳؛ راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن، مرتضوی، ج ۱، ص ۲۰۵). الأَمْنُ: نقيض الخوف. «واژه «أمن» در مقابل ترس است.» (ابن سیده، المحکم و المحيط الأعظم، دارالکتب العلمیة، ج ۱۰، ص ۴۹۲). ولی در صورت داخل شدن به باب افعال «أَمَنَ»، «يُؤْمِنُ»، «ایمان» به معنای تصدیق در مقابل تکذیب می باشد. (ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، دارالصادر، ج ۱۳ ص ۲۱). ایمان در معنای اصطلاحی پرورش مدح و ستایش بکار می رود که مراد پذیرفتن و گردن نهادن نفس به حق است با تصدیق به آن و این موضوع یعنی ایمان در این وجه با جمع شدن سه حالت حاصل می شود: معرفت و شناخت قلبی، اقرار با زبان و عمل با اعضاء و جوارح است. که این سه معنا از سمت معصومین مورد توجه قرار گرفته است. (صدوق، محمد بن علی ابن بابویه، عیون اخبار الرضا علیه السلام، صدوق، ج ۱، ص ۴۶۵؛ شریف الرضی، محمد بن حسین، نهج البلاغه، بی جا، ص: ۵۰۸). بنابراین انسان در صورتی که علاقه داشته باشد از نظر ایمان مؤمنی کامل و مقبول حق گردد، و به پاداش اعمالی که در فضای پربرکت ایمان کامل انجام می دهد برسد، باید از نظر قلبی به تمام حقایق مربوط به ایمان یعنی خدا، قیامت، فرشتگان، پیامبران، کتاب های الهی اعتقاد جزمی و یقینی داشته باشد، و از نظر نفسی به حسنات اخلاقی آراسته، و از نظر ظاهر مزین به اعمال صالحه دیده شود. (انصاریان، تفسیر حکیم، دارالعرفان، ج ۳، ص ۳۱۶).

شخصی که در بیاناتش از وعده های الهی سخن به میان می آورد باید به تخلف ناپذیری وعده های الهی ایمان راسخ داشته باشد و در تصمیمات مهم و رسیدن به اهداف و الایش این اصل را سرلوحه زندگی شخصی و اجتماعی خویش قرار دهد. همان طور که امام خمینی (ره) در بیاناتش برای روحیه دادن به انقلابیون و رزمندگان هشت سال دفاع مقدس، و

رسیدن به اهداف اصلی حکومت اسلامی سخن از حق بودن وعده های الهی به میان می آوردند.

۳-۱. وعده

واژه وعده از ریشه « وعد » و در لغت به معنای مژده دادن و امید دادن به چیزی می باشد. (ابن فارس، احمد، معجم مقایس اللغة، مکتب الاعلام الاسلامی، ج ۶، ص ۱۲۵). که در طراز اول نیز وعده به معنای بشارت می باشد خواه خیر باشد خواه شر باشد. (مدنی، علی خان، الطراز الاول، موسسه آل بیت علیهم الاحیاء التراث، ج ۶، ص ۳۲۶؛ فیروزآبادی، محمد بن یعقوب القاموس المحيط، دارالکتب العلمیه، ج ۱، ص ۴۸۰؛ مصطفوی، سیدحسن، تفسیر روشن، مرکز نشر کتاب، ج ۳، ص ۲۱۹). وعده با وعید نیز قرابتی دارد و درست به نظر می آید که تفاوت آن دو نیز بیان شود. اولین و مهمترین تفاوتی که بین این دو کلمه وجود دارد، تفاوت از جهت استعمال آنهاست؛ که کلمه « وعد » هم در وعده خیر و هم در وعده شر به کار می رود ولی واژه « وعید » فقط در وعده شر استعمال می شود. (ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، دارالصادر، ج ۳ ص ۴۶۳). تفاوت دیگری که بین « وعد » و « وعید » وجود دارد این است که خُلف وعد، قبیح است و صدور آن از خداوند محال است. ولی خُلف وعید در مواردی، نه تنها قبیح نیست بلکه حُسن هم دارد چون این کار او اظهار کرم است. (. طیب، سید عبد الحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، انتشارات اسلام، ج ۱۰، ص ۳۶۰).

۲. ایمان به وعده های الهی

یکی از ملاک های ایمان در روایات، اعتماد و یقین به وعده های الهی شمرده شده است، چنانکه امام علی علیه السلام در حکمت ۳۰۲ می فرماید:

لَا يَصْدُقُ إِيمَانُ عَبْدٍ حَتَّى يَكُونَ بِمَا فِي يَدِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ أَوْثَقَ مِنْهُ بِمَا فِي يَدِهِ؛

ایمان بنده راست نیست مگر آنکه اعتماد او به آنچه در اختیار پروردگار است از اعتماد

وی به آنچه در دست خودش می باشد بیشتر باشد.

براساس برخی روایات دیگر، مهم ترین ابزار و سرمایه برای نجات و پیروزی، اعتماد به وعده های الهی شمرده شده است. (مجلسی، ۱۳۷۲، ج ۷۸، ص ۱۵۶) حضرت امام راحل نیز با الهام از این روایات، با ایمان کامل و اعتمادی که به وعده های الهی داشت، توانست هم به هدف خود برسد هم به دیگران نمایان کند که وعده های الهی برای مومنان حق است و باطلی در آنها راه ندارد.

مقام معظم رهبری در این باره فرمودند:

«سه باور در امام بزرگوار ما وجود داشت، که همین سه باور به او قاطعیت می داد، شجاعت می داد و استقامت می داد: باور به خدا، باور به مردم و باور به خود. این سه باور، در وجود امام، در تصمیم امام و در همه ی حرکت های امام، خود را به معنای واقعی کلمه نشان داد. در باور به خدا، امام مصداق این آیه ی شریفه بود: ﴿الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ (آل عمران/۱۷۳) همان کسانی که (برخی از) مردم به ایشان گفتند مردمان برای (جنگ با) شما گرد آمده اند پس از آن بترسید ولی (این سخن) برایمانشان افزود و گفتند خدا ما را بس است و نیکو حمایتگری است. ﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ را امام با همه ی وجود ادا می کرد و از بن دندان به آن معتقد بود. امام به خدای متعال اعتماد داشت، به وعده ی الهی یقین داشت، برای خدا حرکت کرد و کارکرد و حرف زد و اقدام کرد و میدانست که ﴿ان تنصروا الله ينصركم﴾ (محمد/۷) «وعده الهی است و حتمی تخلف ناپذیر است.» (خامنه ای، سید علی، بیانات در مراسم بیست و چهارمین سالگرد رحلت امام خمینی علیه السلام، ۱۳۹۲/۰۳/۱۴.

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22788> بنا بر این بزرگترین درس امام به ما و به همه ی ملت این بود که به نیروی خودتان ایمان داشته باشید و به خدای متعال و وعده ی الهی اطمینان داشته باشید.» (خامنه ای، سید علی، بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=10302>، ۱۳۸۹/۰۷/۲۷

در مورد خود مقام معظم رهبری نیز اعتماد به وعده های الهی نمایان است، هم در

سخنرانی و بیاناتشان وهم در عملشان.

در بیاناتشان نسبت به اعتماد به وعده های الهی می فرمایند:

«یک مسئله دیگر، اعتماد به وعده های الهی است. خداوند متعال در چند جای قرآن بروشنی و باصراحت وعده داده است که اگر کسی در راه خدا و در راه دین تلاش کند، او را نصرت خواهد داد؛ این وعده های الهی است. در یک جا میفرماید: وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ. (۱) در این تعبیر «لَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ» چند علامت تأکید هست، که یعنی مؤکداً، مؤکداً خدای متعال نصرت میکند کسانی را که دین خدا را و او را نصرت کنند. خب این یک وعده است، وعده های الهی است، به این وعده باید اعتماد کرد.» (بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش)

بنابراین ایشان تمام حرکت هایی را که در جهان اسلام منجر به پیروزی می شود، و به رشد اسلامی و نابودی دشمنان منتهی شده است از مصادیق اعتماد به وعده های الهی می داند.

۳-۲. ایمان به وعده یاری الهی

خداوند متعال در آیه ای از قرآن کریم درباره وعده یاری رساندن به مؤمنان اینگونه فرموده: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾ (محمد/۷) «ای کسانی که ایمان آورده اید اگر خدا را یاری کنید یاریتان می کند و گام هایتان را استوار می دارد..» این آیه مؤمنین را تحریک می کند به جهاد، و وعده نصرتشان می دهد، در صورتی که خدا را نصرت دهند. و منظور از «نصرت دادن به خدا» جهاد در راه خدا و تنها به منظور تایید دین او و اعلا کلمه حق است، نه اینکه جهاد کنند تا در زمین سروری نمایند، و یا غنیمت به چنگ آرند، و یا شجاعت و هنر خود را نشان دهند. همچنین مراد از اینکه فرمود: «خدا هم شما را یاری می کند» این است که اسباب غلبه بر دشمن را برایتان فراهم می سازد، مثلاً ترسی از شما در دل کفار می اندازد، و امور را علیه کفار و به نفع شما جاری می کند و دل های شما را محکم و شجاع می سازد. (طباطبایی، سید محمد حسین، تفسیر المیزان، دفتر انتشارات اسلامی

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ج ۱۸، ص ۳۴۷).

بنابر گفته رهبرانقلاب هر جا ملت ها حرکت کنند، ایستادگی کنند، صبر و مقاومت نشان بدهند، پیروزی قطعی است؛ همه جا همین جور است. اشکال کار مبارزاتی که به شکست می انجامد، این است که یا ملتها طاقت ندارند و ایستادگی نمی کنند، یا رهبرانی که بتوانند اینها را درست اداره کنند ندارند. (بیانات آیت الله خامنه ای در دیدار با دانش آموزان و دانشجویان، ۱۳۹۴/۰۸/۱۲، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=31309>)

امام خمینی رهبری بود که توانست انقلاب ایران را درست اداره کند؛ و تنها حکومت اسلامی را به کمک مردم و به یاری خداوند تاسیس نماید. و این توانایی امام به اعتقاد و ایمان ایشان به خداوند برمیگردد. رهبری که به خداوند و یاری او یقین نداشته باشد نمیتواند به مردم خویش وعده پیروزی دهد. امام به وعده ﴿إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ﴾ ایمان راسخ داشت و این وعده حق الهی را در وجود مردم ایران و سربازانش نهادینه کرد؛ تا در رسیدن به هدفشان که همان پیروزی بر رژیم طاغوتی پهلوی و رژیم بعثی صدام بود قدمشان استوار گردد. ملت ایران راه را درست رفت، حرکت را درست انجام داد؛ رهبری مقتدر، آگاه، مصمم و دارای توکل به خدا، اتکاء به خدا، اتکاء به وعده الهی که ﴿إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ﴾ موجب شد که این ملت بتواند به پیروزی برسد و حکومت تحمیلی وابسته ی سیاه خاندان پهلوی و حکومت پادشاهی مشئوم و ننگ آلود - که برای هر کشوری حکومت پادشاهی مایه ی ننگ است در منطق صحیح انسانی - در ایران از بین رفت و تمام شد؛ و مردم شدند صاحب اختیار. (. همان .)

تحقق وعده های امام خمینی و پیروزی انقلاب اسلامی در ایران حادثه ای داخلی برای تغییر یک رژیم سیاسی نبود، بلکه همان گونه که بسیاری از دولتمردان امریکایی و اسرائیلی و اروپایی در خاطرات خویش از آن روزها تعبیر کرده اند، انقلاب از دیدگاه آنان زلزله ای ویرانگر برای جهان غرب بود. گذشته از آنکه امریکا مطلوبترین شرایط جغرافیایی، اقتصادی و نظامی را در یکی از حساسترین مناطق جهان که مرزهایی طولانی با رقیب (دولت شوروی) داشت، از

دست می داد، امواج این انفجار بزرگ رژیمهای وابسته غربی را در ممالک اسلامی و بلاد عربی سخت متزلزل و بیمناک کرده بود. پیام اصلی انقلاب اسلامی ماهیتی فرهنگی داشت و مبتنی بر اندیشه دینی و ارزشهای معنوی بود. پیروزی انقلاب به معنای صدور پیام و ارزشهای آن و به حرکت درآمدن موجی از خیزشهای رهایی بخش در کشورهای اسلامی و جهان سوم بود. همزمان با ایران، رژیم وابسته به امریکا در نیکاراگوئه نیز سرنگون شد. در افغانستان دولت شوروی ناگزیر از کودتایی خونین و سپس لشکرکشی و اشغال این کشور شد تا حرکت اسلامی را مهار کند. مردم لبنان و فلسطین پیروزی انقلاب ایران را جشن گرفتند و جهاد خویش را در شکلی نوین و ملهم از انقلاب اسلامی آغاز کردند. جنبشهای اسلامی در مصر، تونس، الجزایر، سودان، عربستان و ترکیه احیا شدند. (انصاری، حدیث بیداری، موسسه چاپ و نشر عروج، ص ۱۱۲).

امام خمینی نه تنها ایران بلکه بر سایر کشورهای اسلامی نیز این باور را تحقق داد که وعده نصرت خداوند حق است فقط کافست با ایمانی راسخ به این وعده ها پیا خیزند و جنبشهای اسلامی را تشکیل دهند.

امام خمینی در مورد عملیات شوم طبس چنین گفتند که نشان از اعتقاد ایشان به وعده نصرت خداوند دارد: « این چه بود که این ملت ضعیف بدون تجهیز، بدون تدریب نظامی را بر این همه قدرتها غلبه داد؟ این جز این بود که رعبی را که خدا در دلهای این سران انداخت، ما را به رعب، به رعبی که خدا در قلب اینها انداخت پیروز کرد؟ این جز همان است که در صدر اسلام هم يك عده قلیل را بر عده های کثیر پیروز کرد، و همچو رعبی در قلبها انداخت که نتوانستند مقاومت کنند در مقابل سی هزار جمعیت عرب، که هر چند تایشان يك شمشیر داشت، و هر چند تایشان يك شتر داشت، و آنها هفتصد هزار جمعیت بودند که شصت هزارشان طلیعه بود و غلبه کردند اینها بر آنها، چه بود؟ این جز این بود که يك دست غیبی در کار است؟! نباید بیدار بشوند آنهایی که توجه به معنویات ندارند و به این غیب ایمان نیاورده اند؟ نباید بیدار بشوند؟ کی این هلیکوپترهای آقای کارتر را که می خواستند به ایران

بیایند ساقط کرد؟ ما ساقط کردیم؟ شنها ساقط کردند، شنها مأمور خدا بودند، باد مأمور خداست، قوم عاد را باد از بین برد. این باد مأمور خداست، این شنها همه مأمورند. تجربه بکنند باز.» (خمینی رحمته الله علیه، روح الله، صحیفه نور، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ج ۱۲، ص ۱۳۹-۱۴۰).

در روز ۲۱ بهمن، پس از آن که فرمانداری نظامی تهران ساعت حکومت نظامی و منع آمد و شد را ۴ بعد از ظهر تعیین کرد مرحوم آیت الله طالقانی اطلاعیه ای صادر کرد و هشدار داد می خواهند حمام خون برپا کنند. تصور طالقانی که تنها سه ماه قبل از زندان آزاد شده بود این بود که کودتایی تدارک دیده شده است. این اطلاعیه چاپ هم شده و آماده توزیع بود. اما رهبری انقلاب موضع متفاوتی گرفت و به عکس از مردم خواست بیرون بیایند. امام خمینی اعلام داشت که توطئه ای در کار است و مردم نه فقط نباید دستور فرمانداری نظامی را مراعات کنند، بلکه باید به خیابانها ریخته و تظاهرات را گسترش دهند. همزمان با گسترش تظاهرات در شهر... بسیاری از کلانتریها بدون مقاومتی تسلیم شدند. (طباطبایی، صادق، خاطرات سیاسی - اجتماعی، موسسه چاپ و نشر عروج، ج ۳ ص ۲۳۲).

حضرت امام خمینی (ره) می فرمایند: «آن تحولی که در ملت پیدا شد که از حال خوف برگشت به حال قدرت، از حال ضعف برگشت به حال قدرت، این تحول، تحول الهی بود. دست بشر امکان ندارد برایش که بتواند در یک ملتی این طور تحول ایجاد کند، هیچ امکان ندارد.» (خمینی رحمته الله علیه، روح الله، صحیفه نور، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ج ۱۱، ص ۱۷۶).

۳-۳. ایمان به وعده حکومت و جانشینی مستضعفین و مومنان در زمین

ایمان به وعده حکومت الهی از جمله مسائلی است که به روشنی در آیات کلام الله مجید آمده است:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا

يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾ (نور/۵۵) «خدا به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند وعده داده است که حتماً آنان را در این سرزمین جانشین (خود) قرار دهد همان گونه که کسانی را که پیش از آنان بودند جانشین (خود) قرار داد و آن دینی را که برایشان پسندیده است به سودشان مستقر کند و بیمشان را به ایمنی مبدل گرداند (تا) مرا عبادت کنند و چیزی را با من شریک نگردانند و هرکس پس از آن به کفرگراید آنانند که نافرمانند.»

آیه فوق وعده زیبایی است برای مؤمنین که عمل صالح هم دارند و به آنان وعده داده که به زودی جامعه صالحی مخصوص به خودشان برایشان درست می‌کند و زمین را در اختیارشان می‌گذارد و دینشان را در زمین متمکن می‌سازد، و امنیت را جایگزین ترسی که داشتند می‌کند، امنیتی که دیگر از منافقین و کید آنان، و از کفار و جلوگیری هایشان بی‌می‌نداشتند باشند، خدای را آزادانه عبادت کنند، و چیزی را شریک او قرار ندهند. (طباطبایی، سید محمد حسین، تفسیر المیزان، دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ج ۱۵، ص ۲۱۰).

از مجموع آیه چنین برمی‌آید که خداوند به گروهی از مسلمانان که دارای این دو صفت هستند؛ «ایمان» و «عمل صالح» سه نوید داده است:

- ۱- استخلاف و حکومت روی زمین.
- ۲- نشر آئین حق به طور اساسی و ریشه‌دار در همه جا (که از کلمه "تمکین" استفاده می‌شود).

۳- از میان رفتن تمام اسباب خوف و ترس و وحشت و ناامنی.
و نتیجه این امور آن خواهد شد که با نهایت آزادی خدا را بپرستند و فرمانهای او را گردن نهند و هیچ شریک و شبیهی برای او قائل نشوند و توحید خالص را در همه جا بگسترانند. (مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، دارالکتب الاسلامیه، ج ۱۴، ص ۵۲۸).
در تفسیر آیه ۵ سوره مبارکه قصص امام علی (ع) چنین می‌فرمایند که: «دنیای پس از

سرکشی به ما روی می کند ، چونان شتر ماده بدخوکه به بچه خود مهربان گردد. (سپس این آیه را خواندند. ﴿وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ ...﴾ (شریف الرضی ، محمد بن حسین ، نهج البلاغه ، ترجمه : دشتی ، محمد ، قم ، مشهور ، حکمت ۲۰۹).

در حدیث دیگری از همان امام بزرگوار در تفسیر این آیه می خوانیم : « این گروه آل محمد ﷺ هستند. خداوند مهدی آنها را بعد از زحمت و فشاری که بر آنان وارد می شود برمی انگیزد و به آنها عزت می دهد و دشمنانشان را ذلیل و خوار می کند. » (عروسی حویزی ، عبد علی بن جمعه ، تفسیر نور الثقلین ، انتشارات اسلامیان ، ج ۴ ، ص ۱۱۰ . به نقل از غیبه شیخ طوسی .)

امام ﷺ روز ۱۲ فروردین ، ۱۳۵۸ (روز جمهوری اسلامی) در خطاب به مردم ایران بعد از قرائت آیه ﴿وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ ...﴾ چنین فرمودند: « خداوند تعالی بر ما منت نهاد و رژیم استکبار را با دست توانای خود که قدرت مستضعفین است در هم پیچید و ملت عظیم ما را ائمه و پیشوای ملت های مستضعف نمود ، و با برقراری جمهوری اسلامی ، وراثت حقه را بدانان ارزانی داشت . من در این روز مبارک ، روز امامت امت و روز فتح و ظفر ملت ، جمهوری اسلامی ایران را اعلام می کنم . به دنیا اعلام می کنم که در تاریخ ایران چنین فراندمی سابقه ندارد ، که سرتاسر مملکت با شوق و شغف و عشق و علاقه به صندوقها هجوم آورده و رأی مثبت خود را در آن ریخته و رژیم طاغوتی را برای همیشه در زباله دان تاریخ دفن کنند. » (خمینی ﷺ ، روح الله ، صحیفه امام ، تهران ، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ﷺ ، ج ۶ ، ص ۴۵۳ .)

صبحگاه ۱۲ فروردین - که روز نخستین حکومت الله است - از بزرگترین اعیاد مذهبی و ملی ماست . ملت ما باید این روز را عید بگیرند و زنده نگه دارند . امام ﷺ این روز را سالروز رسمیت یافتن حکومت مستضعفین بر مستکبرین در ایران و تحقق وعده حق تعالی معرفی کردند . (همان ، ج ۱۲ ، ص ۲۱۹)

خدای متعال این را فرموده است که آینده متعلق است به مؤمنین ، متعلق است به صالحین ، متعلق است به مجاهدین فی سبیل الله ؛ در این هیچ تردیدی نیست ؛ این یک

وعده‌ی الهی است. اما اگر کسی دچار وسوسه و تردید هم بشود، وعده‌ی الهی هم دل او را آرام نکند، تجربه‌ها باید دل او را آرام کند. بنده مکرر این را عرض میکنم و با همه‌ی وجود اعتقاد به این معنا دارم. اگرچنانچه هیچ وعده‌ای هم به ما داده نشده بود، با این تجربه‌هایی که ملت ایران از سی و چهار سال پیش به این طرف دارد، باید یقین میکرد که آینده متعلق به او است؛ باید یقین میکرد که پیروزی متعلق به او است. (خامنه‌ای، سید علی، بیانات آیت الله خامنه‌ای در محفل انس با قرآن کریم، ۱۳۹۶/۰۳/۰۶، [https://farsi.khamenei.ir/speech-\(content?id=36663](https://farsi.khamenei.ir/speech-(content?id=36663)

امام خمینی علیه السلام، نخستین کسی است که پس از قرن‌ها موفق به تشکیل حکومت دینی بر اساس رهبری مجتهد واجد شرایط گردید که از جمله شرایط آن: تهذیب و صیانت نفس، تدبیر و مدیریت و کاردانی در اداره جامعه، شجاعت و عدالت و کارشناس و مجتهد بودن در احکام الهی می‌باشد. (انصاری، حمید، حدیث بیداری، موسسه چاپ و نشر عروج، ص ۱۸۵).

از بیانات امام راحل و همچنین رهبر عظیم‌الشان انقلاب این دریافت میشود که امام خمینی وعده الهی حکومت مستضعفین و جانشینی مومنان در زمین را یک اصل میدانستند؛ و آن را سرلوحه قیام خویش قرار دادند و به مردم ایران نیز ابلاغ کردند؛ که نتیجه آن ایجاد امید، شجاعت، آرامش و اطمینان در قلب مردم با ایمان ایران و ایجاد رعب و وحشت و ناامیدی در قلب طاغوتیان بود.

حکومت واقعی مستضعفین و جانشینی مومنان در زمین بلاشک توسط حضرت موعود (عج) و بعد ظهور ایشان واقع خواهد شد. اما حکومت اسلامی ایران که به رهبری امام خمینی (ره) تشکیل شد نمونه و مصداقی از آن حکومتی است که خداوند وعده داده است؛ همان طور که در خود آیات شریفه نیز از حکومت‌های پیشین پیامبران سخن گفته است. انقلاب ایران مثالی است برای حکومتی که امام زمان (عج) قرار است در عالم پیاده کند. جنبش و انقلابی که مردم ایران به رهبری امام راحل به راه انداختند و به پیروزی رساندند؛ نه تنها تأثیرات شگرفی در خود مردم ایران داشت بلکه حامل پیامی جهانی شد. باعث شد قلوب

تمام مسلمین و مومنان جهان آرامش یابد، بیش از پیش به وعده های حق الهی ایمان یابند، قامهایشان در راه خدا استوار گردد. باعث بیداری و بصیرت اسلامی بین تمام مسلمین شد، زمینه ظهور حضرت مهدی (عج) را فراهم ساخت.

۳-۴. ایمان به وعده هلاکت ظالمان

خداوند متعال در قرآن کریم، وعده هلاکت ظالمان را بیان نموده است:

﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ بَعْتَهُ أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الظَّالِمُونَ ﴾ (انعام/۴۷) « بگو به نظر شما اگر عذاب خدا ناگهان یا آشکارا به شما برسد آیا جز گروه ستمگران (کسی) هلاک خواهد شد. »

این آیه شریفه متضمن حجتی است که علیه عموم ستمکاران اعلام خطر نموده، بیان می کند که عذاب خداوند آنان را از قلم نخواهد انداخت، چون عذاب خدا هرگز هدف را اشتباه نمی کند، و نیز بیان می کند که همین مشرکین ستمکارانند، برای اینکه ایشانند که از دعوت الهی سرباز زده و آیات خدایی را تکذیب کرده اند. (طباطبایی، سید محمد حسین، تفسیر المیزان، دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ج ۷، ص ۱۳۳). علامه آیه را متضمن عموم ستمکاران میداند؛ پس تمامی کسانی که در مقابل حق بایستند و راه باطل را پیش بگیرند نیز شامل عذاب میشوند.

در دیدگاه امام خمینی رحمته الله علیه استقرار صلح واقعی در جهان با وجود قدرتهای سلطه گر مستکبر و پذیرش موجودیت و سلطه آنان خیالی خام بیش تلقی نمی شد. او می فرمود: « سلامت و صلح جهان بسته به انقراض مستکبرین است؛ و تا این سلطه طلبان بی فرهنگ در زمین هستند، مستضعفین به ارث خود که خدای تعالی به آنها عنایت فرموده است نمی رسند. » (خمینی رحمته الله علیه، روح الله، صحیفه امام، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته الله علیه ج ۱۲، ص ۱۴۴).

آن روز مبارك است بر ما که سلطه جهانخواران بر ملت مظلوم ما و بر سایر ملت های مستضعف شکسته شود؛ و تمام ملتها سرنوشت خودشان را به دست خودشان بگیرند. (همان، ج ۱۴، ص ۲۲۶)

۳-۵. ایمان به وعده بازگشت همگی به سوی خدا

خداوند متعال می فرماید: ﴿ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا ... ﴾ (یونس/۴) « بازگشت همه شما به سوی اوست وعده خدا حق است. »

امام خمینی (ره) در وصیتنامه اش نوشته است: « با دلی آرام و قلبی مطمئن و روحی شاد و ضمیری امیدوار به فضل خدا از خدمت خواهران و برادران مرخص، و به سوی جایگاه ابدی سفر می کنم. و به دعای خیر شما احتیاج مبرم دارم. و از خدای رحمان و رحیم می خواهم که عذرم را در کوتاهی خدمت و قصور و تقصیر ببپذیرد. » (خمینی رحمته، روح الله، صحیفه امام، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته، ج ۲۱، ص ۴۵۰).
شگفت آنکه امام خمینی (ره) در یکی از غزلیاتش که چند سال قبل از رحلت سروده است می گوید:

از غم دوست در این میکده فریاد کشم ** دادرس نیست که در هجر رخس داد کشم
سالها میگذرد حادثه ها می آید ** انتظار فرج از نیمه خرداد کشم

ساعت ۲۰ / ۲۲ بعد از ظهر روز شنبه سیزدهم خرداد ماه سال ۱۳۶۸ لحظه وصال بود. قلبی از کار ایستاد که میلیون ها قلب را به نور خدا و معنویت احیاء کرده بود. (انصاری، حمید، حدیث بیداری، موسسه چاپ و نشر عروج، ص ۲۰۲).

امام راحل نه تنها یقین به این وعده خداوند داشتند بلکه در این غزل زیبایشان زمان رسیدن و برگشتن خویش به سوی خداوند را پیش بینی کردند؛ و با نگاهی عرفانی به این وعده در آرزوی وصال دوست غم ها کشیده اند.

و بدینسان رحلت امام خمینی نیز همچون حیاتش منشأ بیداری و نهضتی دوباره شد و راه و یادش جاودانه گردید؛ چرا که او حقیقت بود؛ و حقیقت همیشه زنده است و فنا ناپذیر. او جلوه ای از جلوه های « کوثر » بود و کوثر ولایت، همیشه در زمین و زمانه ها جاری است. و حکایت آن عبد صالح خدا همچنان باقی است ...

نتیجه گیری

امام خمینی (ره) احیاگر دین خداوند در عصر ظلم و طاغوت بودند. امام در تمامی مقاطع زندگیشان ایمان به خداوند را سرلوحه زندگی خویش قرار داده اند؛ و در تمامی تصمیمات مهم برای نایل شدن به پیروزی در انقلاب و همچنین دفاع مقدس ایمان به خداوند را یک اصل می دانستند؛ و این فریضه اخلاقی را بارها به مردم ایران گوش زد کرده اند. یکی از این اعتقادات « ایمان به وعده های الهی » بود که برای مسلمانان و مومنان جهان در قرآن داده شده است. به خصوص وعده نصرت مومنان از طرف خداوند ، وعده جانشینی مومنان و حکومت مستضعفین در زمین ، وعده هلاکت ظالمان و وعده بازگشت به سوی خداوند . امام علیه السلام، نه تنها خودشان به وعده های الهی ایمان و اعتقاد راسخ داشتن ، بلکه این اعتقاد را در قلوب مردم ایران نهادینه کردند. و نتیجه این شد که مردم ایران با توجه به این وعده ها و ایمان به آنها قلوبشان آرام گشت ، شجاعت و شهامت مضاعف پیدا کردند و امید در دلشان زنده شد. و در نهایت انقلاب به ثمر نشست ، رژیم طاغوت شاهنشاهی از بین رفت ، و همچنین در هشت سال دفاع مقدس یک وجب از خاک مملکت زیبایمان ایران به دست بعصیان ظالم نرسید. و این طور شد که امام ایمان مردم به خداوند و قرآن را مضاعف کردند. پیام انقلاب ایران نه تنها در میان خود مردم ایران بلکه در تمامی کشورهای اسلامی پخش شد. موجی از بیداری اسلامی در جهان مسلمین شروع به خروشیدن کرد. و مسلمانان جهان و حتی مخالفان اسلام به این عقیده رسیدند که وعده های خداوند در قرآن حق است و باطلی در آنها راه ندارد. و همچنین این پیروزی باعث شد مردم جهان بیش از پیش به برپایی حکومت امام زمان (عج) که حکومت واقعی مستضعفین است اعتقاد پیدا کنند.

رحلت امام علیه السلام نیز همچون حیاتشان منشا بیداری مردم مومن و انقلابی شد. نگاه زیبای امام راحل به وعده « بازگشت به سوی خداوند » با آن غزل زیبایشان (انتظار فرج از نیمه خرداد کشم) ، جلوه ای دیگر از اعتقاد ایشان به خداوند و وعده هایش را نمایانگر ساخت. و بدینسان یادش در خاطر مردم جاودانه ماند.

منابع

۱. قرآن کریم، ترجمه مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۷۳ ش: دفتر مطالعات تاریخ و معارف اسلامی، قم.
۲. نهج البلاغه، شریف رضی، تحقیق صبحی صالح، ۱۴۱۴ ق، دارالهجره، قم.
۳. ابن فارس، احمد، معجم مقایس اللغة، به کوشش: هارون، عبدالاسلام محمد، قم: مکتب الاعلام الاسلامی. ۱۴۰۴ ق.
۴. ابن سیده، علی بن اسماعیل، المحکم و المحيط الأعظم / محقق و مصحح: هندآوی، عبدالحمید، بیروت؛ دارالکتب العلمیة، بی تا.
۵. ابن شهر آشوب مازندرانی، محمد بن علی، متشابه القرآن و مختلفه، قم: داربیدار للنشر، ۱۳۶۹ هـ. ش.
۶. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، بیروت: دارالصادر، چاپ سوم، بی تا.
۷. انصاریان، حسین، تفسیر حکیم، دارالعرفان، قم: چاپ اول، بی تا.
۸. انصاری، حمید، حدیث بیداری موسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۷۳ هـ. ش.
۹. بستانی، فواد الفرام، فرهنگ ابجدی، تهران، ناشر اسلامی، چاپ دوم، ۱۳۷۵ هـ. ش.
۱۰. خامنه ای، سید علی، بیانات آیت الله سید علی خامنه ای در مراسمات و رویداد های مختلف. پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار: khamenei.ir
۱۱. خمینی رحمته الله علیه، روح الله، صحیفه نور، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته الله علیه، بی تا.
۱۲. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن، ناشر: مرتضوی، چاپ دوم. ۱۳۷۴ هـ. ش.
۱۳. شریف الرضی، محمد بن حسین، نهج البلاغه، ترجمه: دشتی، محمد، قم، مشهور، ۱۳۷۹ هـ. ش.
۱۴. _____، نهج البلاغه (للصبحی صالح)، قم، ۱۴۱۴ ق.
۱۵. صدوق، محمد بن علی ابن بابویه، عیون اخبار الرضا علیه السلام / مترجم: مستفید، حمید رضا، غفاری، علی اکبر، تهران؛ صدوق، چاپ اول، ۱۳۷۲ هـ. ش.
۱۶. طیب، سید عبد الحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، تهران، انتشارات اسلام، چاپ دوم. ۱۳۷۸ هـ. ش.
۱۷. طباطبایی، سید محمد حسین، تفسیر المیزان، مترجم: موسوی همدانی، سید محمد باقر، قم، دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ پنجم. ۱۳۷۴ هـ. ش.

۱۸. طباطبایی، صادق، خاطرات سیاسی - اجتماعی، موسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۷۸ ه. ش.
۱۹. عروسی حویزی، عبد علی بن جمعه، تفسیر نورالثقلین، قم، انتشارات اسلامیان، چاپ چهارم، ۱۴۱۵ ق.
۲۰. عضیمه، صالح، معنانشناسی واژگان قرآن، آستان قدس رضوی، مشهد مقدس. ۱۳۸۰ ه. ش.
۲۱. فیروزآبادی، محمد بن یعقوب القاموس المحيط، بیروت، دارالکتب العلمیه، بی تا.
۲۲. مدنی، علی خان، الطراز الاول، مشهد مقدس، موسسه آل بیت علیهم الاحیاء التراث، ۱۳۸۴ ه. ش.
۲۳. مصطفوی، سید حسن، تفسیر روشن، تهران، مرکز نشر کتاب، ۱۳۸۰ ه. ش.
۲۴. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، محل نشر تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۴ ه. ش.